

CODUL DEONTOLOGIC AL PROFESIEI DE PSIHOLOG CU DREPT DE LIBERĂ PRACTICĂ

Codul deontologic este prezentat ca o sinteză de principii și standarde etice de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, care instituie regulile de conduită ale psihologului cu drept de liberă practică, denumit în continuare psiholog. Codul oferă o bază consensuală pentru menținerea unei atitudini colective împotriva comportamentelor ce încalcă principiile eticii profesionale. Pe lângă valoarea sa normativă, codul deontologic are rolul de a orienta și regla acele activități ale psihologilor în care aceștia se angajează ca psihologi, nu și pe cele din viața privată a acestora. Comportamentul din viața privată a psihologului poate fi luat în discuție numai dacă este de o asemenea natură încât aduce prejudicii profesiei de psiholog sau ridică serioase îndoieli privind capacitatea acestuia de a-și asuma și îndeplini responsabilitățile sale profesionale ca psiholog.

Art. I.1. Exercițarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică se realizează cu respectarea principiilor cuprinse în Legea 213/2004 și HG 788/2005 precum și a principiilor și standardelor cuprinse în prezentul Cod Deontologic.

I. PRINCIPIUL RESPECTĂRII DREPTURILOR ȘI DEMNITĂȚII ORICĂREI PERSOANE.

Psihologii vor avea permanent în atenție faptul că orice persoană are dreptul să-și fie apreciată valoarea înnăscută de *fiinta umana* și această valoare nu este sporită sau diminuată de cultură, naționalitate, etnie, culoare sau rasă, religie, sex sau orientare sexuală, statut marital, abilități fizice sau intelectuale, vârstă, statut socio-economic sau orice altă caracteristică personală, condiție sau statut.

Aderarea la acest principiu presupune respectarea următoarelor reguli:

Art. I.2. Psihologii își desfășoară activitatea, manifestând respect față de trăirile, experiențele, cunoștințele, valorile, ideile, opiniile și opțiunile celorlalți.

Art. I.3. Psihologii nu se angajă public în prejudicierea imaginii celorlalți și nu vor manifesta inechitate pe criterii de cultură, naționalitate, etnie, rasă, religie, sex, orientare sexuală și nici nu se angajează în remarci sau comportamente ce aduc prejudicii demnității celorlalți.

Art. I.4. Psihologii evită ori refuză să participe la activități și practici ce nu respectă drepturile legale, civile, ori morale ale celorlalți.

Art. I.5. Psihologii vor refuză să consilieze, să educe ori să furnizeze informații oricărei persoane care, după opinia lor, va utiliza cunoștințele și îndemnarea dobândită pentru a viola drepturile fundamentale ale omului.

Art. I.6. Psihologii respectă drepturile celor care beneficiază de servicii psihologice, participanților la cercetare, angajaților, studenților.

Art. I.7. Psihologii se vor asigura ca, sub nici o forma, consimtamântul informat al clientului/participantului nu este dat în conditii de coercitie sau sub presiune.

Art. I.8. Psihologii vor avea grija ca, în furnizarea de servicii psihologice ori în activitatea de cercetare sa nu violeze spatiul privat personal sau cultural al clientului/subiectului, fara o permisiune clara sa faca acest lucru.

II. PRICIPIUL RESPONSABILITĂȚII PROFESIONALE ȘI SOCIALE

Psihologii manifesta o maxima responsabilitate pentru starea de bine a oricarui individ, a familiei, grupului ori comunitatii fata de care își exercita rolul de psihologi. Aceasta preocupare include atât pe cei direct cât si pe cei indirect implicati în activitatile lor, prioritate având cei direct implicati.

Aderarea la acest principiu presupune respectarea urmatoarelor reguli:

Art. II.1. Psihologii vor proteja si promova starea de bine evitand provocarea de daune clientilor, studentilor, participantilor la cercetare, colegilor de profesie si a celorlalti.

Art. II.2. Psihologii vor respecta dreptul persoanei de a sista, fara nici o justificare, participarea sa la serviciul furnizat, în calitate de client, sau la activitati de cercetare stiintifica, în calitate de subiect.

Art. II.5. Psihologii vor promova si facilita dezvoltarea stiintifica si profesionala a angajatilor, a celor supervizati, studentilor, participantilor la programe de formare profesionala etc.

Art. II.6. Psihologii vor contribui la dezvoltarea psihologiei ca stiinta si a societatii în general, prin cercetarea libera si prin exprimarea libera a cunostintelor si ideilor, exceptie facând activitatile ce intra în conflict cu prevederile prezentului Cod.

Art. II.7. Psihologii vor sustine cu responsabilitate rolul psihologiei ca profesie, în fata societatii si vor promova si mentine cele mai înalte standarde de calitate.

Art. II.8. Psihologii vor sesiza Colegiului Psihologilor cazurile de abatere de la normele de etica si deontologie profesionala daca rezolvarea corecta, pe cai amiabile a situatiei, nu a fost posibila.

Art. II.9. Psihologii vor respecta legile si reglementarile societatii, comunitatii în care activeaza. Daca legile sau reglementarile intra în conflict cu principiile etice, psihologul va face tot posibilul sa respecte principiile etice.

Art. II.10. Psihologii nu vor contribui si nu se vor angaja în cercetare sau orice alt tip de activitate care contravine legilor umanitare internationale (de ex. dezvoltarea metodelor de tortura a persoanelor, dezvoltarea de arme interzise, terorism, activitati de distrugere a mediului, etc.)

Art. II.12. În cadrul lor de competenta profesionala, psihologii vor decide alegerea si aplicarea celor mai potrivite metode si tehnici psihologice. Ei raspund personal de alegerile si consecintele directe ale actiunilor lor în functie de atestarea profesionala primita.

Art. II.13. Psihologii se vor consulta si cu alti specialisti sau cu diverse institutii pentru a promova starea de bine a individului si societatii.

III. PRINCIPIUL INTEGRITĂȚII PROFESIONALE

Psihologii vor cauta sa manifeste cel mai înalt grad de integritate morala si profesionala în toate relatiile lor. Este de datoria psihologului sa prezinte onest pregatirea si calificarile sale oriunde se afla în relatii profesionale si de asemenea sa nu permita sau sa tolereze practicile incorecte si discriminatorii.

Aderarea la acest principiu presupune respectarea urmatoarelor reguli:

Art. III.1 Psihologii vor prezenta într-o maniera onesta domeniile de specialitate în care sunt atestati, competentele, afiliierile si experienta profesionala, nefiind acceptate nici un fel distorsiuni, omisiuni sau false prezentari în acest sens.

Art. III.2. Psihologii nu practica, nu îngaduie, nu instiga, nu colaboreaza in, si nu consimt sau faciliteaza, nici o forma de discriminare.

Art. III.3. Psihologii vor onora angajamentele asumate prin orice tip de contract sau conventie.

Art. III.4. Psihologii vor promova acuratetea, obiectivitatea, onestitatea si buna-credinta în activitatile lor profesionale. În aceste activitati psihologii nu vor fura, însela, si nu se vor angaja în fraudă, eludari, subterfugii sau denaturari intentionate ale faptelor.

Art. III.5. Psihologii vor evita orice imixtiuni care afecteaza calitatea actului profesional, fie ca e vorba de interese personale, politice, de afaceri sau de alt tip.

Art. III.6. Psihologii vor evita sa ofere recompense exagerate pentru a motiva un individ sau un grup sa participe într-o activitate care implica riscuri majore si previzibile.

Art. III.7. Psihologii vor evita relatiile multiple (cu clientii, subiectii, angajati, cei supervizati, studenti sau persoane aflate în formare) si alte situatii care pot prezenta un conflict de interese sau care pot reduce capacitatea lor de a fi obiectivi si imparziali.

Art. III.8. Psihologii vor evita sa participe la activitati care pot cauza daune imaginii psihologilor sau psihologiei ca profesie.

Art. III.9. Psihologii vor fi reflexivi, deschisi si constienti de limitele lor personale si profesionale.

Art. III.10. Psihologii nu vor contribui, fie singuri, fie în colaborare cu altii, la nici un fel de practici care pot viola libertatea individuala sau integritatea fizica sau psihologica a oricarei persoane.

STANDARDE ETICE GENERALE

IV. STANDARDE DE COMPETENȚĂ

Cunoasterea competentelor

Art. IV.1. Psihologii au obligatia sa-si cunoasca foarte bine limitele de competenta în oferirea de servicii psihologice, în activitatea de predare sau de cercetare.

Servicii psihologice în acord cu competența

Art. IV.3. Psihologii se vor angaja numai în acele activități profesionale pentru care au competențele și atestarea necesare.

Prezentarea onestă a competenței

Art. IV.4. Psihologii nu vor prezenta fals limitele competenței lor și nu vor prezenta pregătirea sau formarea lor într-un mod care să le favorizeze nemeritat poziția sau imaginea publică, indiferent de tipul de activitate profesională desfășurată.

Consultarea în caz de limită a competenței

Art. IV.6. În exercitarea profesiei, atunci când psihologii constată că ajung într-un impas profesional, prin depășirea limitelor de competență, vor consulta colegii sau supervisorul.

Servicii psihologice în afara competenței

Art. IV.7. În cazul în care pentru un tip de serviciu psihologic solicitat nu există standarde generale recunoscute, nici programe de formare profesională, nici specialiști atestați și disponibili în acel domeniu și totuși psihologii sunt solicitați, aceștia vor depune toate eforturile pentru obținerea unui standard minimal de competență având permanent grija să protejeze clienții, studenții, supervizorii, participanții și pe toți cei implicați pentru a nu produce acestora daune sub o formă sau alta. În acest caz serviciul va continua până când solicitarea încetează sau până când un specialist cu competență recunoscută pentru acel tip de serviciu devine disponibil.

Pregătirea continuă

Art. IV.8. Psihologii au obligația să depună permanent un efort de menținere și dezvoltare a competențelor lor prin informare permanentă, programe de formare profesională de specialitate, consultări cu ceilalți specialiști din domeniu ori prin cercetări care să conducă spre creșterea competenței profesionale, conform standardelor Colegiului Psihologilor din România.

Obiectivitatea

Art. IV.9. Psihologii au obligația de a fi conștienți de limitele procedurilor folosite, indiferent de tipul de activitate. Psihologii vor avea grija ca furnizarea serviciilor, cercetarea științifică, prezentarea rezultatelor și a concluziilor să fie făcută cu maximă obiectivitate, evitând orice tendință de prezentare parțială sau cu tentă subiectivă.

Delegarea

Art. IV.10. Psihologii care delega activități profesionale spre angajați, supervizați, cercetători, asistenți vor lua toate măsurile pentru a evita încălcarea standardelor de competență ale prezentului Cod.

Afectarea competenței

Art. IV.11. Atunci când psihologii realizează că din motive de sănătate ori din cauza unor probleme personale nu mai pot să ofere în condiții de competență o anumită

activitate profesionala, acestia vor decide daca trebuie sa-si limiteze, suspende sau sa încheie respectiva activitate profesionala.

V. STANDARDE CU PRIVIRE LA RELAȚIILE UMANE

Respect si preocupare

Art. V.1. În relatiile lor profesionale, psihologii vor manifesta preocupare fata de clienti, studenti, participantii la cercetare, supervizati sau angajati, cautând sa nu produca acestora daune sau suferinta, iar daca acestea sunt inevitabile le vor minimiza pe cât posibil.

Evitarea hartuirii

Art. V.2. Psihologii nu se vor angaja într-o forma sau alta de hartuire fie ca aceasta este sexuala, emotionala, verbala sau nonverbala.

Evitarea abuzului

Art. V.3. Psihologii nu se vor angaja în comportamente de defaimare sau de abuz (fizic, sexual, emotional, verbal sau spiritual) fata de persoanele cu care vin în contact în timpul activitatii lor profesionale.

Evitarea relatiei multiple

Art. V.4. Psihologii vor evita pe cât posibil relatiile multiple, adica relatiile în care psihologii îndeplinesc simultan mai multe roluri într-un context profesional.

Consimțământul în caz de relatii cu terti

Art. V.5. Psihologii vor clarifica natura relatiilor multiple pentru toate partile implicate înainte de obtinerea consimțământului, fie ca ofera servicii psihologice ori conduc cercetari cu indivizi, familii, grupuri ori comunitati la cererea sau pentru a fi utilizate de catre terti. A treia parte poate fi scoala, instanta judecatoreasca, diverse agentii guvernamentale, companii de asigurari, politia ori anumite institutii de finantare, etc.

Nonexploatarea

Art. V.6. Psihologii nu vor exploata si nu vor profita, sub nici o forma, de persoanele fata de care, prin profesie sau pozitie, manifesta un ascendent de autoritate (clienti, studenti, participantii la cercetare, supervizati, angajati). Orice forma de exploatare sau abuz de autoritate fiind strict interzisa.

Participarea activa la decizii

Art. V.7. Psihologii vor incuraja participarea activa la deciziile care îi afecteaza direct, respectând dorintele justificate si valorificând opiniile acestora, ori de câte ori este posibil.

Neintrarea în rol

Art. V.8. Psihologii se vor abține de la intrarea într-un rol profesional atunci când din motive de ordin personal, stiintific, legal, profesional, financiar: (1) poate fi afectata

obiectivitatea, competența sau eficiența activității lor profesionale (2) față de clienți/subiecți există riscul exploatarei sau producerii unor daune.

Urgentarea consimțământului

Art. V.9. Înainte de începerea oricărui tip de serviciu psihologic (evaluare, terapie, consiliere, etc.) psihologii vor obține consimțământul informat din partea tuturor persoanelor independente sau parțial dependent implicate, excepție făcând circumstanțele în care există nevoi urgente (de ex. tentative sau acțiuni suicidare). În astfel de circumstanțe, psihologii vor continua să acționeze, cu asentimentul persoanei, dar vor căuta să obțină cât se poate de repede consimțământul informat.

Asigurarea consimțământului

Art. V.10. Psihologii se vor asigura că în procesul de obținere a consimțământului informat următoarele puncte au fost înțelese: *scopul și natura activității; responsabilitățile mutuale; beneficiile și riscurile; alternativele; circumstanțele unei încetări a acțiunii; opțiunea de a refuza sau de a se retrage în orice moment, fără a suferi vreun prejudiciu; perioada de timp în care este valabil consimțământul; modul în care se poate retrage consimțământul dacă se dorește acest lucru.*

Delegarea de consimțământ

Art. V.11. În cazul în care, persoana care urmează să beneficieze de un serviciu psihologic este în imposibilitatea de a-și da consimțământul, se acceptă obținerea acestuia de la o persoană apropiată acesteia care poate să-și apere interesele în mod legal sau de la o persoană autorizată care, conform legii, este în măsură să o reprezinte.

Continuitatea serviciului

Art. V.12. Dacă din motive de boală sau datorită unor evenimente survenite în viața psihologului acesta nu mai poate continua oferirea serviciului în bune condiții, va depune toate eforturile pentru a se asigura de continuitatea serviciului oferit, îndrumând clientul spre un coleg de profesie cu competența necesară și pe cât posibil cu consimțământul clientului.

Dreptul la opoziție

Art. V.13. Cu excepția cazurilor de forță majoră, de urgență (perturbari ale funcționării psihice, în termenii pericolului iminent, care necesită intervenție imediată), psihologul acționează respectând dreptul clientului de a refuza sau a sista serviciul psihologic.

VI. STANDARDE DE CONFIDENȚIALITATE

Întreruperea serviciului din motive de confidențialitate

Art. VI.1. Atunci când din motive bine întemeiate, psihologul nu mai poate păstra confidențialitatea, acesta va înceta să mai ofere serviciul respectiv.

Protejarea confidențialității

Art. VI.2. Divulgarea, de catre psihologi, a unor informatii care le-au fost încredintate sau de care au luat cunostinta în virtutea profesiei, este interzisa, exceptie facând situatiile prevazute de lege.

Limitele confidentialitatii

Art. VI.3. Înainte de primirea consimtamântului psihologul va informa clientul cu privire la limitele confidentialitatii si conditiile în care acesta poate fi încalcata, precum si asupra posibilei utilizari a informatiilor rezultate în urma activitatii sale.

Dezvaluirea de informatii

Art. VI.4. Psihologii pot împartasi informatiile confidentiale cu altii numai cu consimtamântul celor vizati ori de o asa maniera încât cei vizati sa nu poata fi identificati, exceptie facând situatiile *justificate de lege* sau în circumstante de iminenta sau posibila vatamare fizica sau crima.

Confidentialitatea de colaborare

Art. VI.5. În cazul în care cu acelasi client lucreaza doi psihologi în acelasi timp, acestia vor colabora pe cât posibil, fara restrictii de confidentialitate, exceptie facând situatia în care exista o opozitie clara din partea clientului în acest sens.

Utilizarea informatiilor

Art. VI.6. Rezultatele, documentarile si notitele psihologului pot fi folosite numai într-o formula care pastreaza cu rigurozitate anonimatul.

Confidentialitatea fata de terti

Art. VI.7. În cazul în care exista terti implicati în activitatea profesionala a psihologului, acesta va clarifica cu partile implicate limitele confidentialitatii, conditiile de pastrare a confidentialitatii si nu va da curs nici unei solicitari, venite de la o terta parte în dezvaluirea de informatii confidentiale, decât în conditiile respectarii legi si limitelor confidentialitatii. (vezi Art.VI.4)

VII. STANDARDE DE CONDUITĂ COLEGIALĂ

Conduita colegiala

Art. VII.1. Psihologii vor manifesta fata de colegii lor de profesie, onestitate, corectitudine, si solidaritate, conduitele lor fiind în acord cu standardele profesionale.

Respect

Art. VII.2. Psihologii vor manifesta respect fata de colegii lor de profesie si nu vor exprima critici nefondate si etichetari la adresa activitatii lor profesionale.

Evitarea denigrarii

Art. VII.3. Psihologii nu vor actiona, sub nici o forma, în maniera denigratoare la adresa colegilor de profesie si nu vor împiedica clientii sa beneficieze de serviciile lor, daca nu exista un motiv serios si cu implicatii etice în acest sens.

Responsabilitatea profesionala

Art. VII.4. Atunci când exista o intenție justificată de încetare a serviciului psihologic oferit clientului și de îndrumare a acestuia spre un alt coleg de profesie, psihologii vor menține un contact suportiv și responsabil față de clienți până când acel coleg își asumă continuarea serviciului în cauză.

Autosesizarea

Art. VII.5. În cazul în care psihologii constată că există abateri ale unui coleg de la normele prezentului Cod, vor semnala amiabil abaterea constatată acestuia și se vor adresa Comisiei de Deontologie și Disciplina a Colegiului Psihologilor din România doar în cazul în care comportamentul non-etic persistă.

Sprijinul colegial

Art. VII.6. Psihologii vor căuta să sprijine pe cât posibil eforturile profesionale ale colegilor în limita disponibilităților participative și a timpului disponibil.

Concurența neloială

Art. VII.7. Psihologii nu vor practica concurența neloială. Sunt interzise și se consideră concurența neloială următoarele: tentativa sau acțiunea de atragere sau deturnare de clienți, prin denigrarea sau discreditarea altui psiholog; practicarea unor onorarii subevaluate în mod intenționat având cunostința de oferta anterioară a altui psiholog; folosirea unei funcții publice pe care psihologul o deține în scopul atragerii de clienți în interes propriu; preluarea unui contract pe care un alt psiholog l-a denunțat în temeiul prevederilor prezentului Cod; furnizarea de date false privind competența și/sau atestarea profesională în scopul de a-l induce în eroare pe beneficiar.

VIII. STANDARDE DE ÎNREGISTRARE, PRELUCRARE ȘI PĂSTRARE A DATELOR

Obținerea permisiunii

Art. VIII.1. Psihologii trebuie să obțină permisiunea clienților/subiecților sau a reprezentanților lor legali înainte de a efectua înregistrări audio, video sau scrise în timpul furnizării serviciilor sau în cercetare.

Pastrarea datelor

Art. VIII.2. Psihologii vor colecta numai acele date care sunt relevante pentru serviciul oferit și vor lua toate măsurile pentru a proteja aceste informații.

Protejarea datelor

Art. VIII.3. Psihologii au datoria să arhiveze în condiții de siguranță datele și informațiile obținute în exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, conform reglementărilor în vigoare.

Transferul datelor

Art. VIII.4. Datele colectate, înregistrate și pot fi transferate către psihologii care preiau clienții, consultate și utilizate de colegi de profesie indiferent de forma de atestare, dacă persoanele vizate și-au dat în mod neechivoc consimțământul, iar acest consimțământ nu a fost retras.

Distrugerea datelor

Art. VIII.5. La expirarea termenului de pastrare, daca psihologul renunta la practica sa profesionala prin intermediul careia a realizat acele înregistrari sau daca acesta se pensioneaza, va cauta sa distruga înregistrările respective. Înregistrările pot fi plasate catre un alt psiholog numai cu consimțământul celor implicați, obținut în prealabil, pentru acele înregistrări. În situația suspendării sau încetării dreptului de libera practica datele vor fi distruse, daca nu se impune transferarea lor.

IX. STANDARDE DE ONORARII ȘI TAXE

Dreptul la onorarii

Art. IX.1. Pentru orice serviciu profesional oferit de psihologi, acestia au dreptul sa primeasca onorarii sau salarii negociate în mod liber cu beneficiarul sau cu o terta parte.

Acordul pentru onorariu

Art. IX.2. Psihologii vor cauta sa stabileasca, de comun acord cu beneficiarul serviciului oferit, care este valoarea si modalitatea de percepere a onorariului în condițiile legilor în vigoare si fara o falsa prezentare a cuantumului acestui onorariu.

Renegocierea

Art. IX.3. Daca din motive justificate, serviciul oferit necesita restrângeri si limitari, acordul initial va fi renegociat cât mai curând posibil. Psihologii își rezerva dreptul de a modifica valoarea onorariului în functie de situațiile obiective noi aparute, cu notificarea prealabila.

Remunerarea prin terti

Art. IX.4. Daca psihologul ofera un serviciu (consultanta, administrativ, clinic etc.) în care onorariul nu se percepe de la beneficiar, ci revine sub forma unei remunerari de la o a treia parte, remunerarea se va face, pe cât posibil, pentru serviciul oferit si nu pe alte criterii specifice acestor terti (diverse institutii).

Remunerarea pentru activitati de conducere si control in cadrul Colegiului.

Art. IX.5. Colegiul poate remunera, în baza unor decizii proprii, serviciile de conducere și control în condiții de totală transparență

Limitele onorariului

Art. IX.6. Onorariul fixat va depinde de calitatea serviciului oferit si competentele profesionale ale psihologului, însa psihologii vor avea grija sa nu ceara un onorariu disproportionat fata de valoarea serviciului oferit. Psihologii nu vor exploata beneficiarii serviciilor lor si vor explica, daca e cazul, valoarea onorariului stabilit.

Art. IX.7. Onorariul perceput pentru serviciile oferite de psihologi nu poate fi sub tariful minimal stabilit de colegiu în domeniu respectiv

X. STANDARDE PENTRU DECLARAȚII PUBLICE ȘI RECLAMĂ

Onestitatea în reclama

Art. X.1. Psihologii își pot face publicitate numai pe baza propriilor realizări, evitând promovarea unor realizări profesionale fals sau exagerat și cu condiția să nu pună în cauză activitatea unui coleg de profesie.

Nu sunt considerate acțiuni publicitare acele manifestări în care numele sau aspectele activității lor profesionale sunt menționate în materiale scrise sau audiovizuale realizate de către terți în scopul informării publicului și nici acele intervenții publice ale psihologilor cu referiri la activitatea sau creațiile lor, dacă acestea nu sunt comandate și plătite de către aceștia.

Responsabilități de reclama

Art. X.2. (a) Psihologii care angajează persoane fizice sau juridice în scopul de a crea și/sau difuza mesaje care să promoveze practica lor profesională, produsele sau activitățile lor își vor păstra responsabilitatea profesională pentru mesajele respective; (b) Psihologii nu vor oferi remunerații angajaților din presa scrisă și audiovizuală sau alte forme de comunicare a informației către public pentru a li se face publicitate în cadrul programelor/sectiunilor de știri; (c) Publicitatea făcută activității unui psiholog trebuie să fie explicită și identificată ca atare.

Art. X.3. Psihologii care se ocupă cu anunțurile, cataloagele, broșurile sau reclama pentru simpozioane, seminarii sau alte programe educaționale și care nu au o calificare adecvată se vor asigura că descriu cu precizie publicul țintă, programul, obiectivele educaționale și taxele.

Reprezentarea în declarații

Art. X.4. Psihologii vor clarifica dacă acționează ca simpli cetățeni, ca membri ai unor organizații sau grupuri specifice, atunci când dau declarații sau când sunt implicați în activități publice.

Declarații publice

Art. X.5. Atunci când psihologii oferă informații, exprimă puncte de vedere pe teme profesionale și fac declarații publice prin mijloace de informare în masă, publicații de specialitate sau în format electronic, se vor asigura că acestea se înscriu în limitele competențelor profesionale și nu contravin prevederilor prezentului Cod.

Situații publice

Art. X.6. Psihologii își asumă responsabilitatea deplină pentru apariția lor publică, care trebuie să fie în acord cu principiile și standardele din prezentul cod.

STANDARDE SPECIFICE

XI. EDUCAȚIE ȘI FORMARE

Calitatea ofertei educaționale și formative

Art. XI.1. Psihologii vor manifesta preocupare față de programele educaționale și cele de formare profesională, asigurându-se că acestea furnizează cunoștințele și

experienta necesare si suficiente pentru pregatirea studentilor si supervizatorilor la standarde corespunzatoare atestarilor, diplomelor sau gradelor academice/profesionale care urmeaza sa fie obtinute.

Transparenta

Art. XI.2. Psihologii care raspund de programele educationale sau de formare se vor asigura ca exista o descriere recenta si precisa a acestora: obiective, continut, beneficii si obligatiile care trebuie îndeplinite pentru absolvirea programului, inclusiv modalitatile de evaluare si taxe. Aceste informatii trebuie sa fie disponibile pentru toate partile interesate.

Responsabilitate educationala

Art. XI.3. Psihologii se vor asigura ca programele cursurilor acopera tematica propusa, ca informatia este prezentata cu acuratețe, ca exista modalitati adecvate de evaluare a progresului si ca tipurile de experiente descrise la curs sunt relevante.

Protectia informatiilor personale nenecesare

Art. XI.4. Psihologii nu vor cere studentilor sau celor supervizati sa dezvaluie informatii nenecesare în activitatile de curs sau în cadrul unor programe de formare profesionala/supervizare.

Conflicte în evaluare

Art. XI.5. Psihologii din institutiile de învățământ superior care evalueaza performanta academica a studentilor într-o forma de terapie nu vor oferi și servicii de terapie studentilor pe care îi evalueaza, pe durata acestei evaluari. În cazul unui curs/ program în care terapia individuala sau de grup este specificata ca si cerinta obligatorie, psihologii responsabili cu derularea programului vor permite studentilor/cursantilor sa opteze pentru serviciile specialistilor neafiliati la respectivul program.

Hartuire si relatii sexuale

Art. XI.6. Psihologii nu vor hartui sexual si nu se vor angaja în relatii sexuale cu studentii, cursanti sau supervizatii

Abuzul de autoritate

Art. XI.7. Fiind constienti de influenta pe care o au ca profesori sau coordonatori asupra elevilor, studentilor, participantilor la cursuri, celor aflati în supervizare, psihologii nu vor face abuz de autoritatea lor si nu vor umili sau ameninta în nici un fel integritatea sau imaginea de sine a elevilor, studentilor, supervizatorilor.

Calificari speciale

Art. XI.8. Psihologii nu vor forma persoane care nu au absolvit o forma de învățământ superior, nu au specializare, experienta de lucru sau orice alta dovada de calificare atunci când formarea vizeaza folosirea metodelor sau tehnicilor speciale (de ex. hipnoza, biofeedback, tehnici avansate de testare etc.)

XII. TERAPIE ȘI CONSILIERE

Informarea clientului

Art. XII.1. În obținerea consimțământului informat din partea clientilor, psihologii vor informa în prealabil clientul cu privire la forma de terapie utilizată, metodele folosite, riscuri, alternative, limitele confidențialității, implicarea unor terti, onorarii și vor da curs oricărei alte cereri de informare solicitate de client în acest sens. Dacă terapeutul se afla încă în supervizare, dar poate desfășura în mod legal și profesional activitatea terapeutică pentru care se afla în supervizare, va aduce la cunoștința clientului acest lucru cât mai curând posibil.

Consimțământul pentru dezvaluire

Art. XII.2. În cazul ședințelor de terapie sau consiliere, înregistrările pot fi transferate și spre cei care preiau clienții respectivi, putând avea acces la acestea atât colegii de profesie cât și supervizatorii ce se afla într-un proces de formare terapeutică, dar numai cu consimțământul dat în prealabil de cei vizati în acele înregistrări.

Intimitatea relației profesionale

Art. XII.3. Clienții vor beneficia de servicii de consultanță, consiliere sau terapie din partea psihologilor fără prezența unor terti, aceasta fiind permisă numai dacă există un acord în acest sens, atât din partea clientului cât și din partea psihologului.

Precizarea clientului

Art. XII.4. Atunci când în procesul terapeutic sunt implicați, fie partenerul de viață, fie alți membrii de familie, psihologii vor clarifica de la început relațiile pe care le au, cu fiecare persoană implicată și vor preciza cine este clientul: o anumită persoană, relația de cuplu, familia. Psihologii vor preciza de asemenea care sunt limitele confidențialității.

Precizări suplimentare în terapia de grup

Art. XII.5. În cadrul terapiei de grup psihologii vor preciza regulile de grup, rolurile și responsabilitățile ce revin tuturor participanților și de asemenea limitele confidențialității.

Analiza ofertei de serviciu complex

Art. XII.6. În cazul în care clienții primesc deja servicii psihologice și de la alți psihologi sau de la alți specialiști din alte domenii, psihologul va examina posibilitatea angajării sale într-o relație terapeutică (dacă aceasta este solicitată) prin analiza condițiilor, beneficiilor potențiale ale clientului, riscurilor de conflict sau a confuziilor care pot să apară. Psihologul va discuta cu clientul aceste limitări înainte de obținerea consimțământului.

Intimitatea sexuală cu clienții sau apropiați ai acestora

Art. XII.7. Psihologii nu se vor angaja în relații de intimitate sexuală cu clienții lor, cu persoanele despre care știu că se afla în relații apropiate cu clienții și nici nu vor încheia terapia pentru a nu intra sub incidența acestui standard.

Terapia cu parteneri sexuali

Art. XII.8. Psihologii nu vor accepta în terapie persoane cu care au avut relatii de intimitate sexuala.

Relatia sexuala cu fostii clienti

Art. XII.9. Psihologii nu se vor angaja sub nici o forma în relatii de intimitate sexuala cu fostii clienti pentru o perioada de cel puțin 2 ani de la încheierea terapiei sau a oricarei relatii profesionale subsecvente.

Încheierea terapiei din lipsa de beneficii

Art. XII.10. Psihologii vor încheia orice forma de terapie cu clientii lor daca exista evidente clare ca acestia nu mai au nici un beneficiu prin continuarea terapiei sau în cazul în care continuarea acesteia poate produce daune clientilor.

Încheierea terapiei din alte motive

Art. XII.11. Psihologii vor încheia terapia daca clientul intra într-o relatie cu o persoana unde apare riscul unei relatii multiple, daca exista o agresiune din partea clientului asupra terapeutului sau daca exista o solicitare clara în acest sens din partea clientului .

Înteruperea si continuarea terapiei

Art. XII.12. Daca din motive de boala sau de indisponibilitate a psihologului terapia trebuie întrerupta pentru o perioada mai lunga de timp, atunci psihologul va cauta sa-i ofere clientului o posibilitate de continuare a terapiei cu un alt coleg psiholog care are disponibilitatea si competenta necesara continuarii terapiei si care va putea fi informat cu privire la stadiul în care se afla terapia, cu consimțământul clientului.

Continuarea terapiei cu un alt terapeut

Art. XII.13. Psihologul care preia un client, de la un coleg care din motive justificate nu mai poate continua actul terapeutic, va examina cu atentie continutul demersului, potentialul de risc, beneficiile, iar daca e nevoie poate consulta pe cei ce au fost implicati în procesul terapeutic si abia apoi va decide modalitatile de continuare a terapiei.

XIII. EVALUARE ȘI DIAGNOZĂ

Prezentarea caracteristicilor psihologice

Art. XIII.1. Psihologii vor oferi informatii despre caracteristicile psihologice ale indivizilor numai dupa ce au realizat o evaluare adecvata, care sa sustina stiintific si metodologic afirmatiile si concluziile lor, indiferent daca e vorba de recomandari, rapoarte sau evaluari, precizând limitele afirmatiilor, concluziilor si recomandarilor lor.

Daca psihologii realizeaza ca (re)examinarea individului nu este justificata sau necesara, atunci acestia vor explica aceasta optiune, precizând sursele si documentele care stau la baza acestor concluzii.

Conditii de utilizare a instrumentelor

Art. XIII.2. Psihologii vor utiliza (administra, scora, interpreta) metodele si tehnicile de evaluare în stricta conformitate cu normele instituite în acest sens de Colegiu. Psihologii

vor respecta de asemenea legislatia în vigoare cu privire la drepturile de autor si de proprietate intelectuala pentru instrumentele de evaluare folosite

Consimtamântul pentru evaluare/diagnoza

Art. XIII.3. Psihologii vor obtine consimtamântul informat pentru serviciile de evaluare cu exceptia cazului în care (1) acestea sunt ceruta de lege sau de reglementarile în vigoare; (2) testarea este o activitate educationala, institutionala sau organizationala prevazuta de reglementari interne; consimtamântul informat include explicarea naturii si scopului de evaluare, costurile, implicarea unei a treia parti, limitele de confidentialitate si ocazii pentru cel evaluat de a formula întrebări si de a primi raspunsuri.

Psihologii vor informa persoanele fara capacitate deplina de a-si da consimtamântul si persoanele pentru care testarea este ceruta de reglementarile legislative, cu privire la natura si scopul serviciilor de evaluare propuse, folosind un limbaj usor de înțeles pentru persoana care urmeaza sa fie evaluata.

Psihologii care folosesc serviciile unui traducator vor cere consimtamântul clientului pentru a folosi serviciile acelui traducator, se vor asigura ca se va mentine confidentialitatea rezultatelor, securitatea instrumentelor, inclusiv a documentelor de evaluare/diagnoza.

Datele de evaluare/diagnoza

Art. XIII.4. *Datele obtinute pot fi* scoruri brute si standardizate, raspunsurile clientului la stimuli sau la întrebările la test, notele, înregistrările si consemnarile psihologului, declaratiile si comportamentul clientului în timpul unei examinari. Psihologii vor oferi datele obtinute, sub forma de rezultate clientului si, daca e cazul, unor terti numai cu consimtamântul clientului, sau fara acordul acestuia în situatiile prevazute de reglementarile in vigoare. Psihologii vor evita sa faca publice datele obtinute, cu exceptia situatiilor prevazute de reglementarile in vigoare, protejând clientul de orice forma de exploatare, abuz si prevenind devalorizarea datelor de evaluare/diagnoza. Datele de evaluare/diagnoza reprezinta proprietate a psihologului sau institutiei care realizeaza evaluarea/diagnoza si vor putea fi administrate si utilizate doar de catre psihologi calificati în folosirea acestor instrumente.

Constructia de instrumente

Art. XIII.5. Psihologii care construiesc sau adapteaza teste si alte instrumente de masurare vor folosi proceduri în acord cu normele instituite de Colegiu

Interpretarea rezultatelor

Art. XIII.6. În interpretarea rezultatelor evaluarii, fiind incluse aici si interpretarile computerizate, psihologii vor lua în considerare scopul evaluarii, precum si numerosi alti factori, abilitatile de testare si caracteristicile persoanei evaluate (caracteristici situationale, personale, lingvistice si culturale) care pot afecta judecatile psihologilor sau care pot reduce acuratetea intepretarilor.

Calificarea în testare

Art. XIII.7. Psihologii nu vor promova/ încuraja folosirea tehnicilor de evaluare psihologica de catre persoane necalificate si neautorizate, decât în cadrul unei formari în care exista o supervizare adecvata.

Actualitatea evaluarii

Art. XIII.8. Psihologii nu își vor baza deciziile sau recomandari pe teste depasite/învechite, pe date care nu mai sunt folositoare pentru scopul curent sau care nu corespund normelor de avizare ale metodelor si tehnicilor de evaluare stabilite de Colegiu

Responsabilitatea administrarii instrumentelor

Art. XIII.9. Psihologii care ofera servicii psihologice de evaluare altor profesionisti vor prezenta cu acuratete scopul, normele, validitatea, fidelitatea si aplicarea fiecărei proceduri, precum si orice alta calitate a acestora. Psihologii își vor mentine responsabilitatea pentru aplicarea, interpretarea si folosirea adecvata a instrumentelor de evaluare, indiferent daca vor interpreta rezultatele ei însisi sau vor folosi o interpretare computerizata sau de alta natura.

Prezentarea rezultatelor pentru cei evaluati

Art. XIII.10. Indiferent daca cotarea si interpretarea sunt facute de psihologi, angajati ai acestora sau asistenti sau prin modalitati automate/computerizate, psihologii vor oferi persoanei evaluate sau reprezentantului acesteia explicatiile necesare înțelegerii rezultatelor, exceptie făcând situatiile în care natura relatiei împiedica acest lucru (situatii de evaluare organizationala, preangajare si evaluari prevazute de reglementarile in vigoare), acest fapt fiind adus la cunostinta persoanei evaluate înaintea începerii evaluarii.

Materialele

Art. XIII.11. *Materialele de evaluare/diagnoza* cuprind manualul instrumentului, instrumentul propriu-zis, protocoale, întrebările sau stimulii utilizati, alte fise sau formulare necesare si nu include *datele de evaluare/diagnoza*. Psihologii vor mentine integritatea si securitatea materialelor testului si a altor metode de evaluare prin neînstrainarea lor catre persoane care nu au competenta necesara, respectând dreptul de proprietate intelectuala prevazut de lege si obligatiile de tip contractual privind utilizarea instrumentului.

XIV. CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ȘI VALORIFICAREA REZULTATELOR

Standarde internationale

Art. XIV.1. În cercetarile lor psihologii vor cauta, pe cât posibil, sa promoveze cele mai noi metodologii de cercetare utilizate de comunitatea psihologica internationala, respectând atât standardele de rigoare stiintifica cât si standardele etice.

Acordul de cercetare

Art. XIV.2. Atunci când psihologii au nevoie de aprobare, din partea unei institutii, pentru desfasurarea cercetarilor, acestia vor furniza toate datele necesare pentru acordarea

aprobarii si vor avea în vedere ca protocolul de cercetare sa corespunda aprobarilor primite.

Obtinerea consimtamântului

Art. XIV.3. În obtinerea consimtamântului informat psihologii vor aduce la cunostinta participantilor scopurile cercetarii, durata, procedurile utilizate, riscurile, beneficiile inclusiv compensatiile financiare, limitele confidentialitatii, dreptul oricui de a se retrage din cercetare si în general toate datele pe care participantii le solicita si de care au nevoie pentru a-si da consimtamântul. În cazul în care exista posibilitatea producerii unor daune si suferinta, psihologii au obligatia sa o minimizeze pe cât posibil.

Utilizarea de suport audio-video

Art. XIV.4. Psihologii vor obtine consimtamântul informat de la toti participantii la cercetare pentru înregistrările audio si video, înainte efectuării acestora, oferind garantii ca acestea vor fi utilizate numai într-o maniera în care identificarea nu poate produce daune celor implicati .

Limitari ale informarii

Art. XIV.5. Psihologii nu vor face studii si cercetari care implica proceduri de prezentare ascunsa/falsa a modelului de cercetare decât daca alternativa de prezentare corecta nu este fezabila stiintific sau aduce o alterare evidenta concluziilor cercetarii. În acest caz, participantii vor fi informati de utilizarea unui astfel de model de cercetare si vor participa numai daca își dau consimtamântul, putând oricând sa-si retraga datele din cercetare. Cercetarea, în acest caz, poate fi derulata numai daca nu poate produce suferinta sau daune participantilor.

Exceptia de la consimtamânt

Art. XIV.6. Psihologii se pot dispensa în cadrul cercetarilor de consimtamântul informat al participantilor numai daca (a) cercetarea nu poate produce în nici un fel daune (observatii naturale, practici educationale sau curriculare, chestionare anonima, cercetare de arhive) sau (b) este permisa de reglementari in vigoare.

Persoane si grupuri vulnerabile

Art. XIV.7. Psihologii vor cauta sa examineze etic, independent, adecvat drepturilor omului si sa ia toate masurile de protectie pentru orice cercetare ce implica grupuri vulnerabile si/sau persoane cu incapacitate de a-si da consimtamântul informat, înainte de a lua decizia de a începe.

Evitarea unor categorii de subiecti

Art. XIV.8. Psihologii nu se vor folosi de persoane cu incapacitate de a-si da consimtamântul în nici un studiu sau cercetare, daca studiul sau cercetarea avuta în vedere poate fi finalizata la fel de bine cu persoane care au capacitatea deplina de a-si da consimtamântul informat.

Manipularea prin cresterea compensatiilor

Art. XIV.9. Psihologii vor evita sa propuna si sa acorde participantilor la cercetare compensatii financiare excesive sau alte forme de stimulente pentru participarea la cercetare si care pot favoriza obtinerea consimtamântului, cu atât mai mult atunci când sunt evidente clare ca exista riscul producerii de suferinta si daune în timpul cercetarii.

Utilizarea animalelor în cercetare

Art. XIV.10. Psihologii care utilizeaza animale în cercetarile lor, vor evita provocarea de suferinta acestora, exceptie facând cercetarile care nu presupun metode invazive producatoare de suferinta sau leziuni.

Corectitudinea datelor

Art. XIV.11. Psihologii nu au voie sa prezinte date false pentru care nu au fost facute în realitate masuratori. Daca vor constata erori de prezentare a datelor sau de prelucrare a acestora vor face toti pasii necesari pentru corectarea acestora, altfel vor retrage si anula cercetarea.

Plagiatul

Art. XIV.12. Psihologii nu vor prezenta date sau rezultate din alte studii sau cercetari, ca aparținându-le lor.

Abuzul de status

Art. XIV.13. Psihologii vor fi creditati pentru cercetarile facute cât si pentru publicarea acestora numai în masura în care acestia au o contributie majora. Astfel psihologii vor face distinctia între autor principal al cercetarii, contributie la cercetare, contributie minora si statusul sau pozitia pe care o detine respectivul psiholog. Astfel pozitia academica, titlul academic sau pozitia sociala sau cea de sef de departament sau manager într-o institutie nu confera nimanui credit pentru o pozitie principala în cercetare, decât în masura în care exista o acoperire reala prin contributia adusa la cercetare si nu prin statusul social sau academic.

Transmiterea datelor

Art. XIV.14. Atunci când exista solicitari de folosire sau de verificare a datelor din partea unui alt cercetator decât cei implicati direct în cercetare, psihologii vor putea oferi datele de cercetare numai în masura în care se pastreaza confidentialitatea acestor informatii de catre cei carora li se încredinteaza si daca exista o specificare clara a modului de utilizare a acestora.

Protejarea datelor

Art. XIV.15. Psihologii vor proteja datele de cercetare, asigurându-se ca acestea sunt pastrate în conditii de securitate. Protocoalele de cercetare, datele de cercetare sistematizate sau cele deja publicate pot fi pastrate fara restrictii dar în conditiile respectarii normelor etice.

Onestitate stiintifica

Art. XIV.16. Psihologii implicati în evaluarea, monitorizarea, realizarea si raportarea activitatilor de cercetare stiintifica vor manifesta impartialitate si obiectivitate si vor

respecta drepturile de proprietate intelectuala. Selectia proiectelor de cercetare, a rezultatelor cercetarilor realizate pentru a fi valorificate publicistic sau practic se va face doar pe criteriile de relevanta stiintifica, excluzându-se orice considerent personal sau de natura extraprofesionala.

Buna conduita în cercetarea stiintifica

Art. XIV.17. În activitatea de cercetare stiintifica psihologii vor evita ascunderea sau înlaturarea rezultatelor nedorite, confectionarea de rezultate, înlocuirea rezultatelor cu date fictive, interpretarea deliberat distorsionata a rezultatelor si deformarea concluziilor, plagierea rezultatelor sau a publicatiilor altor autori, neatribuirea corecta a paternitatii unei lucrari, nedezvaluirea conflictelor de interese, deturnarea fondurilor de cercetare, neînregistrarea si/sau nestocarea rezultatelor, lipsa de obiectivitate în evaluari, nerespectarea conditiilor de confidentialitate precum si publicarea sau finantarea repetata a acelorasi rezultate ca elemente de noutate stiintifica.

Datele contradictorii, diferentele de conceptie experimentala sau practica, diferentele de interpretare a datelor, diferentele de opinie nu constituie abateri de la buna conduita în cercetarea stiintifica.

XV. DISPOZIȚII FINALE

Art. XV.1. Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de libera practica intra în vigoare odata cu aprobarea lui de catre Conventia Nationala a Colegiului Psihologilor din România.

Art. XV.2. Psihologii au responsabilitatea de a cunoaste si de a aplica prevederile acestui Cod. Orice fapte savârsite în legatura cu profesia care contravin prevederilor prezentului Cod, angajeaza raspunderea disciplinara a psihologilor.

Art. XV.3. Membrii Colegiului Psihologilor din România nu vor recunoaste, ca fiind profesionala, activitatea care este neconforma cu principiile si standardele acestui Cod.

Art. XV.4. Toti psihologii vor coopera cu Comisia de Deontologie si Disciplina a Colegiului Psihologilor din România, atât în supervizarea conduitelor etice cât si în promovarea lor. Refuzul cooperarii atrage de la sine incalcarea prevederilor acestui Cod si prin urmare sanctionarea psihologilor în cauza în conformitate cu Codul de procedura disciplinara.

Art. XV.5. Pentru a mentine relevanta si actualitatea codului, acesta este revizuit de Comisia de Deontologie si Disciplina a Colegiului Psihologilor din România dupa o perioada de 4 ani sau atunci când situatia o impune.

DEFINIREA TERMENILOR

În sensul prezentului Cod urmatoorii termeni se definesc astfel:

- 1. **Psihologul** reprezinta orice persoana care este membru, asociat, absolvent afiliat, sau strain afiliat la CPR
- 2. **Clientul** reprezinta o persoana, un cuplu (ca relatie), o familie sau grup (inclusiv organizatie sau comunitate) caruia i se ofera servicii psihologice din

partea unui psiholog. Clientii, participantii la cercetari, studentii si orice alte persoane cu care psihologul vine în contact în timpul activitatii sale profesionale sunt independenti daca în mod independent au stabilit un contract ori si-au dat consimtamântul informat. Persoanele sunt partial dependente daca decizia contractului sau a consimtamântului informat este împartita de doua sau mai multe parti (ex. parinti si conducerea scolii, muncitori si conducerea institutiei, adult si familia sa). Persoanele sunt considerate complet dependente daca acestea nu pot sau pot în foarte mica masura sa aleaga între a primi sau nu un serviciu ori sa participe la o activitate (ex. pacientii care au fost involuntar în supusi unor interventii psihiatrice, copiii foarte mici implicati în proiecte de cercetare).

- 3. **Subiect** reprezinta o persoana care participa la un proiect de cercetare stiintifica, fie ca face parte din grupul experimental, fie ca are rol de martor.
- 4. **Drepturile legale** ori civile reprezinta acele drepturi protejate prin lege si recunoscute ca atare.
- 6. **Drepturile morale** reprezinta drepturile fundamentale si inalienabile ale omului care pot fi sau nu protejate total de legile în vigoare. Un loc aparte, ca semnificatie, pentru psihologi îl ocupa spre exemplu dreptul la: egala justitie; onestitate; dezvoltarea unei intimitati adecvate; autodeterminare; libertate personala. Protejarea unor aspecte ale acestor drepturi pot implica practici care nu sunt continute sau controlate de catre legile în vigoare. În plus drepturile morale nu se limiteaza la cele mentionate în aceasta definitie.
- 7. **Discriminarea** reprezinta activitatea care prejudiciaza ori promoveaza prejudecati cu privire la persoane datorita culturii acestora, nationalitatii, etniei, culorii sau rasei, religiei, sexului sau orientarii sexuale, statutului marital, abilitatilor fizice sau intelectuale, vârstei, statutului socio-economic si oricaror alte preferinte, caracteristici personale, conditii sau statute.
- 8. **Hartuirea sexuala** include una sau ambele situatii: (i) Utilizarea puterii ori autoritatii în încercarea de a forta o persoana sa se angajeze sau sa tolereze activitati sexuale. Aici intra intimidarea sau fortarea pentru noncomplianta ori promisiunea unor compensatii sau recompense pentru complianta. (ii) Angajarea în mod deliberat si repetat în comentarii sexuale nesolicitate, anecdote, gesturi sau atingeri daca aceste comportamente sunt: ofensatorii si nu sunt bine primite, creeaza un mediu de lucru ostil ori intimidant ori se asteapta sa fie daunator pentru client.

•10. **Relatia multipla.**

O relatie se considera a fi multipla si în cazul în care:

- a. se exercita cel putin doua roluri profesionale în raporturile cu o persoana
- b. exista o relatie profesionala cu o persoana si cel putin o alta relatie cu o alta persoana dar care este ruda sau cunoscuta apropiata a celei dintâi.
- c. exista o cunoscuta comuna si apropiata atât psihologului cât si persoanei care beneficiaza de suportul psihologului.

Evitarea relatiilor multiple se face în spiritul respectarii principiilor prezentului Cod, pentru pastrarea obiectivitatii, competentei si eficientei activitatilor desfasurate de psihologi.

11. **Exploatarea clientului** - exploatarea necunoasterii, a lipsei de experienta sau a starii de slabiciune a persoanelor vulnerabile datorita starii psihice, pentru a le determina sa accepte servicii psihologice în conditii prejudiciabile pentru acestea.